

KUTSESTANDARD

KUTSENIMETUS

Kutsetase	Kutsenimetus	Nimetus kutsetunnistusel	EKR ¹ tase
I			
II			
III			
IV	Energiaaudiitor	Energiaaudiitor IV	7
V	Diplomeeritud energiaaudiitor	Diplomeeritud energiaaudiitor V	7
V	Volitatud energiaaudiitor	Volitatud energiaaudiitor V	8

¹ EKR- Eesti kvalifikatsiooniraamistik. Tasemekirjeldused vt Kutseseadus lisa 1.

A-OSA KUTSEKIRJELDUS
A.1 Töövaldkonnad ja ametinimetused

Energiaaudiitorid töötavad valdavalt kütte ja ventilatsiooni, elektri- ja soojusvarustuse ning energiasäästu ja -kasutusega seonduvates ettevõtetes.
Ametinimetused on näiteks insener, konsultant, energiaekspert ja projektijuht.

A.2 Töö Eesmärk ja sisu lühikirjeldus tasemeti

Energiaaudiitori töö põhieesmärgiks on ehitiste energiatõhususe hindamine ning energiatõhususe alane nõustamine lähtudes säästva arengu printsiipidest, kutse-eeskikast (lisa 1) kaasaegsetest inseneriteadmistest ja heast projekteerimis-, konsulteerimis- ja ehitustavast.

IV kutsetase	Energiaaudiitor IV on ehitusseaduse vastutava spetsialisti mõistele vastav spetsialist, kes on võimeline iseseisvalt ja omal vastutusel koostama elamute energiaauditeid, väljastama hoonete energiamärgiseid ning nõustama elamute energiatõhususe valdkonnas. Vajadusel peab ta osalema meeskonnatöös.
V kutsetase	Diplomeeritud energiaaudiitor V on ehitusseaduse vastutava spetsialisti mõistele vastav spetsialist, kes on võimeline iseseisvalt ja omal vastutusel koostama elamute ja ühiskondlike hoonete energiaauditeid, väljastama hoonete energiamärgiseid ning nõustama elamute ja ühiskondlike hoonete energiatõhususe valdkonnas. Vajadusel juhendab ta teisi kaasspetsialiste.
V kutsetase	Volitatud energiaaudiitor V on ehitusseaduse vastutava spetsialisti mõistele vastav spetsialist, kes on võimeline iseseisvalt ja omal vastutusel koostama elamute, ühiskondlike ja eriti keeruliste hoonete kaasa arvatud tööstusobjektide energiaauditeid, väljastama hoonete energiamärgiseid ning nõustama elamute, ühiskondlike ja eriti keeruliste hoonete ning objektide energiatõhususe valdkonnas. Vajadusel on ta võimeline juhtima meeskonda ja koolitama oma valdkonna spetsialiste.

A.3 Töö osad ja tegevused	Kutsetase		
	IV	V	V
1 Energiaauditeerimise ja nõustamise ettevalmistamine			
1.1 Vajalike lähteandmete ja dokumentatsiooni hankimine	X	X	X
1.2 Tegevusplaani koostamine	X	X	X
1.3 Objekti külastuse ettevalmistamine	X	X	X
2 Objekti ülevaatus			
2.1 Küttesüsteemi ülevaatus	X	X	X
2.2 Sooja tarbevee süsteemi ülevaatus	X	X	X
2.3 Jahutussüsteemi ülevaatus	X	X	X
2.4 Ventilatsioonisüsteemi ülevaatus	X	X	X
2.5 Elektripaigaldiste ülevaatus	X	X	X
2.6 Valgustusseadmete ülevaatus	X	X	X
2.7 Ehitise välispiirete ülevaatus	X	X	X
2.8 Sisekliima olukorra hindamine	X	X	X
2.9 Tehnoloogilise protsessi energiatarbimise ülevaatus			X
3 Tehnilis-majanduslik analüüs			
3.1 Küttesüsteemi analüüs	X	X	X
3.2 Sooja tarbevee süsteemi ülevaatus	X	X	X
3.3 Jahutussüsteemi analüüs	X	X	X

3.4 Ventilatsioonisüsteemi analüüs	X	X	X
3.5 Elektripaigaldiste analüüs	X	X	X
3.6 Valgustusseadmete analüüs	X	X	X
3.7 Ehitise välispiirete ülevaatus	X	X	X
3.8 Sisekliima olukorra analüüs	X	X	X
3.9 Tehnoloogilise protsessi energiatarbimise analüüs			X
3.10 Hoone kui terviku energiatarbimise koondanalüüs	X	X	X
3.11 Võrdlemine sarnaste objektidega	X	X	X
4 Auditi aruande koostamine			
4.1 Lähteandmete tervikliku analüüsi ja üldistuste tegemine	X	X	X
4.2 Aruande vormistamine	X	X	X
5. Energiatõhususe alane nõustamine			
5.1 Energiatõhususe alaste projektide juhtimine		X	X
5.2 Olemasoleva energiatarbimise ja –tootmise efektiivsuse hindamine	X	X	X
5.3 Energiatõhususe alaste eksperthinnangute, arengukavade, teostatavusuuringute jms koostamine		X	X
5.4 Energiatõhususe alane teavitus-, uurimus- ja koolitustöö			X
6 Energiamärgise koostamine ja väljastamine			
6.1 Energiamärgise väljastamine olemasolevatele hoonetele	X	X	X
6.2 Energiamärgise koostamine projekteeritavatele hoonetele			X

A.4 Töövahendid
Energiaaudiitor kasutab oma töös lisaks tavapärasele kontoritehnikale (arvutid, kommunikatsiooniseadmed jms.) ja –tarkvarale (tekstitöötlus, tabelarvutus, internetisuhtlus jms) spetsiaalseid arvutusprogramme (näiteks energiatarbimise ja sisekliima simulatsioonid jms) ning mõõtetehnikat (sisekliima parameetrite mõõturid, vedelike ja õhu vooluhulkade mõõturid, gaasianalüsaatorid, fototehnika jms. elektripaigaldise tester, ampertangid, elektrivõimsuse/energia analüsaator).

A.5 Töökeskkond ja eripära
Energiaaudiitori töö koosneb põhiliselt nii tööst büroos kui objektidel. Tal tuleb teostada kohapeal (auditeeritava) objekti ülevaatus koos vajalike mõõdistuste ja intervjuudega. Objektid võivad paikneda erinevates Eesti piirkondades. Töötada tuleb paindliku tööajarežiimiga. Vajadusel tuleb kasutada spetsiaalseid tööriideid ja hingamisteede kaitsevahendeid. Juhinduda tuleb üldise tööohutuse ja vajadusel elektriohutuse nõuetest.

A.6 Võimed ja isikuomadused
1) insenerlik ja säästvat arengut toetav mõtlemine 2) loominguline mõtlemine 3) iseseisvus ja otsustamisjulgus 4) analüüsivõime ja täpsus 5) suhtlemisoskus 6) kohanemisvõime

A.7 Kutsealane ettevalmistus
Energiaaudiitorina töötamine eeldab tehnikaalast kõrgharidust. Energiaaudiitoreid valmistatakse ette vastavatel kursustel.

B-OSA KUTSENÕUDED
B.1 Kompetentsid

1 Energiaauditeerimise ja nõustamise ettevalmistamine		
Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
1.1 Vajalike lähteandmete ja dokumentatsiooni hankimine		
1.1.1 Oskab välja selgitada lähteandmete olemasolu ja neid hankida		
1.1.2 Oskab hinnata lähteandmete ja projektdokumentatsiooni adekvaatsust ja piisavust		
1.2.3 Oskab töötada lähteandmetega ja andmebaasidega		
1.2 Tegevusplaani koostamine		
1.2.1 Oskab koostada töö objekti detailse kirjelduse ja selle alusel auditeerimise üksiktegevuste ajakava		
	1.2.2 Oskab hinnata sidusspetsialistide kaasamise vajadust	
	1.2.3 Oskab jaotada tööülesandeid sidusspetsialistidele	
1.3 Objekti külastuse ettevalmistamine		
1.3.1 Oskab ette valmistada lähteandmete kogumise tabeleid ja vorme.		
1.3.2 Tunneb ja oskab ette valmistada kõiki auditeerimiseks vajaminevaid mõõteriistu ja vahendeid.		
1.3.3 On võimeline tellijaga kooskõlastama auditeerimise aega ja koostöös temaga kindlustama ligipääsu kõigile objekti auditeeritavatele osadele ja tehnosüsteemidele (nt elektrikilp, soojussõlm).		
2 Objekti ülevaatus		
Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
2.1 Küttesüsteemi ülevaatus		
2.1.1 Oskab hinnata küttesüsteemi ja selle tehnilist seisukorda		
2.1.2 Oskab hinnata küttesüsteemi efektiivsust		
2.1.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida		
2.1.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks		
2.2 Sooja tarbevesüsteemi ülevaatus		
2.2.1 Oskab hinnata sooja tarbevesüsteemi ja selle tehnilist seisukorda		
2.2.2 Oskab hinnata sooja tarbevesüsteemi efektiivsust		
2.2.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida		
2.2.3 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks		
2.3 Jahutussüsteemi ülevaatus		
2.3.1 Oskab hinnata jahutussüsteemi ja selle tehnilist seisukorda		
2.3.2 Oskab hinnata jahutussüsteemi efektiivsust		
2.3.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida		
2.3.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks		
2.4 Ventilatsioonisüsteemi ülevaatus		

2.4.1 Oskab hinnata ventilatsioonisüsteemi ja selle tehnilist seisukorda	
2.4.2 Oskab hinnata ventilatsioonisüsteemi efektiivsust	
2.4.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida	
2.4.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks	
2.5 Elektripaigaldise ülevaatus	
2.5.1 Oskab hinnata elektripaigaldist ja selle tehnilist seisukorda	
2.5.2 Oskab hinnata elektripaigaldise efektiivsust	
2.5.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida	
2.5.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks	
2.6 Valgustusseadmete ülevaatus	
2.6.1 Oskab hinnata valgustusseadmeid ja nende tehnilist seisukorda	
2.6.2 Oskab hinnata valgustusseadmete efektiivsust	
2.6.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid	
2.6.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks	
2.7 Ehitise välispiirete ülevaatus	
2.7.1 Oskab hinnata välispiirete seisukorda, sh. soojapidavus, õhupidavus ja niiskusrežiim	
2.7.2 Oskab hinnata välispiirete energiatõhusust	
2.7.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida	
2.7.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks	
2.8 Sisekliima olukorra hindamine	
2.8.1 Oskab hinnata hoone seisukorda soojusliku mugavuse seisukohast	
2.8.2 Oskab hinnata hoone seisukorda õhu saastatuse seisukohast	
2.8.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid või vajadusel määratleda nende vajadus ja need tellida	
2.8.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe tõstmiseks	
2.9 Tehnoloogilise protsessi energiatarbimise ülevaatus	
	2.9.1 Oskab hinnata ja mõista tehnoloogilist protsessi, kaasates vajadusel pädeva tehnoloogia ala asjatundja
	2.9.2 Oskab hinnata tehnoloogilise protsessi efektiivsust, milleks vajadusel kaasab pädeva tehnoloogia ala asjatundja
	2.9.3 Oskab teostada vajalikke mõõdistustöid, kaasates vajadusel pädeva tehnoloogia ala asjatundja
	2.9.4 Oskab määratleda olulisemad puudujäägid ja võimalused tehnilise olukorra parandamiseks ning energiatõhususe

	tõstmiseks, kaasates vajadusel pädeva tehnoloogia ala asjatundja
--	--

3 Tehnilis-majandusliku analüüsi teostamine		
Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
3.1 Küttesüsteemi analüüs		
3.1.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.1.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		
3.1.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist		
3.2 Sooja tarbevesüsteemi analüüs		
3.2.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.2.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		
3.2.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist		
3.3 Jahutussüsteemi analüüs		
3.3.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.3.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		
3.3.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist		
3.4 Ventilatsioonisüsteemi analüüs		
3.4.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.4.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		
3.4.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist		
3.5 Elektripaigaldise analüüs		
3.5.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.5.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		
3.5.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist		
3.6 Valgustusseadmete analüüs		
3.6.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.6.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		
3.6.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist		
3.7 Ehitise välispiirete ülevaatus		
3.7.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu		
3.7.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust		

3.7.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist	
3.8 Sisekliima olukorra analüüs	
3.8.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete mõju hoone sisekliimale	
3.8.2 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu	
3.8.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust	
3.8.4 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist	
3.9 Tehnoloogilise protsessi energiatarbimise analüüs	
	3.9.1 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu, kaasates vajadusel pädeva tehnoloogia ala asjatundja
	3.9.2 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust, kaasates vajadusel pädeva tehnoloogia ala asjatundja
	3.9.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist, kaasates vajadusel pädeva tehnoloogia ala asjatundja
	3.9.4 Oskab planeerida ja teha koostööd sidusspetsialistidega
3.10 Hoone kui terviku energiatarbimise koondanalüüs	
3.10.1 Oskab arvutada hoone aasta energiatarbimisi kasutades lihtsamaid arvutusmeetodeid (nt kraadpäevad)	3.10.1 Oskab arvutada hoone aasta energiatarbimisi kasutades kaasaegseid ja täpsemaid arvutusmeetodeid (nt dünaamilised arvutused)
3.10.2 Oskab hinnata võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise eeldatavat maksumust ja saavutatavat energiasäästu	
3.10.3 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete elluviimise tehnilis-majanduslikku otstarbekust	

3.10.4 Oskab analüüsida võimalike energiatõhususe meetmete sobilikkust lähtudes hoone terviklikkuse printsiibist

3.11 Võrdlemine sarnaste objektidega

3.11.1 Tunneb ja oskab kasutada kutsealaga seonduvaid riiklikke registreid

3.11.2 Tunneb valdkonnaga seonduvaid õigusakte ja standardeid

3.11.3 Oskab võrrelda objekti energiatarbimist teiste analoogsete objektide energiatarbimisega

4 Auditi aruande koostamine

Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
4.1 Lähteandmete tervikliku analüüsi ja üldistuste tegemine		
4.1.1 Oskab kontsentreeritult esitada kõigi auditeeritavate tehnosüsteemide üldiseloomustust ja anda hinnangut nende seisukorrale		
4.1.2 Oskab anda hinnangu auditeeritava objekti energiatarbimise erinäitajatele ja võrrelda neid sama objekti eelnevate aastate tarbimisega ning ka teiste sarnaste objektide eritarbimise näitajatega		
4.1.3 Oskab anda hinnangu hoone valgustustingimustele ja sisekliimale		
4.1.4 Teab kütuste hindu, elektri ja soojuste tariife ning oskab hinnata auditeeritaval objektil kasutatavate tariifipakettide otstarbekust kulude minimeerimise aspektist		
4.1.5 Tunneb energiasäästu meetmeid ja oskab esitada auditeeritavale objektile sobilikke meetmeid prioriteetnimistuna, lähtudes tehnilis-majanduslikust tasuvusarvutusest		
4.1.6 Oskab esitada auditeeritava objekti kohta kokkuvõtliku hinnangu ja teha ettepaneku parendusmeetmete osas kujul, mis on arusaadav objekti omanikule ja haldajale		
4.2 Aruande vormistamine		
4.2.1 Tunneb, oskab kasutada ja korrektselt täita auditi aruande vormi		
4.2.2. Tunneb arvutitarkvara – teksti- ja graafikatöötlus, tabelarvutus – ja oskab kasutada seda auditite aruannete koostamisel (vt lisa 2, AO1, AO3 ja AO4)		

5 Energiatõhususe alane nõustamine

Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
5.1 Energiatõhususe alaste projektide juhtimine		
5.1.1 Oskab komplekteerida projektimeeskonda		
5.1.2 Oskab koordineerida meeskonnatööd		
5.2 Olemasoleva energiatarbimise ja -tootmise efektiivsuse hindamine		
5.2.1 Oskab hinnata energiatarbimisi ja nende iseärasusi		
5.2.2 Oskab hinnata energiatarbimisi mõõtetulemuste baasil		
5.2.3 Oskab määrata energiatarbimisi erinevate arvutusmeetoditega, tunneb selleks vajalikke teoreetilisi aluseid		
5.2.4 Oskab hinnata energiatarbimise ja tootmise efektiivsust		
5.2.5 Lahendab loominguiliselt energiatõhususe alaseid probleeme		
5.3 Energiatõhususe alaste eksperthinnangute, arengukavade, teostatavusuuringute jms koostamine		
5.3.1 Oskab prognoosida tulevase energiatarbimisi		
5.3.2 Oskab kavandada lahendusi energiatõhususe parandamiseks		
5.3.3 Oskab kavandada lahendusi energiakulude optimeerimiseks		
5.3.4 Oskab välja pakkuda erinevaid arengutsenaariumeid		
5.3.5 Oskab hinnata erinevate arengutsenaariumite		

	tasuvust ja otstarbekust
	5.3.6 Oskab koostada ja vormistada krediidasutuste tarbeks teostatavusuuringuid
5.4 Energiatõhususe alane teavitus-, uurimus- ja koolitustöö	
	5.4.1 Oskab koostada õppe- ja teavitusmaterjale
	5.4.2 Oskab esitleda õppe- ja teavitusmaterjale veenvalt ja arusaadavalt asjast huvitatud osapooltele
	5.4.3 On võimeline osalema erialastes uurimustöodes
	5.4.4 Oskab koolitada valdkonna spetsialiste
	5.4.5 Oskab oma eriala populariseerida laiemale kuulajaskonnale

6 Energiamärgise koostamine ja väljastamine		
Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
6.1 Energiamärgise väljastamine olemasolevatele hoonetele		
6.1.1 Tunneb erinevate hoonetüüpide energiamärgise vorme		
6.1.2 Tunneb ja oskab kasutada erinevate hoonetüüpide energiatarbimise skaalasisid		
6.1.3 Oskab täita ja vormistada energiamärgise vormi		
6.2 Energiamärgise koostamine projekteeritavatele hoonetele		
		6.2.1 Tunneb energiatõhususe miinimumnõudeid käsitlevaid õigusakte ja vastavat metoodikat
		6.2.2 Oskab kasutades mudelarvutuse dünaamilisi simulatsiooni programme, arvutada hoonete netoenergiatarbimisi
		6.2.3 Oskab arvutada hoonete energiatõhususarvu
		6.2.4 Oskab vormistada projekteeritava hoone energiamärgist

B.3 Baasteadmised ja läbivad kompetentsid		
1. Erialased teadmised		
Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
1.1 Tunneb eluhoonete	1.1 Tunneb põhjalikult elu- ja	1.1 Tunneb sügavuti elu- ja

piirdekonstruktsioonide ja tehnosüsteemide tööpõhimõtteid, toimimise viise ja energiatõhususe hindamise ning saavutamise põhimõtteid.	ühiskondlike hoonete piirdekonstruktsioonide, tehnosüsteemide tööpõhimõtteid, nende toimimise viiside ja energiatõhususe hindamise ja saavutamise teoreetilisi aluseid.	ühiskondlike hoonete ning keerukate ehitiste piirdekonstruktsioonide, tehnosüsteemide tööpõhimõtete, toimimise viiside ja energiatõhususe saavutamise teoreetilisi aluseid kasutades nende hindamiseks teaduslikke meetodeid ja innovaatilist lähenemisviisi
---	---	--

1.2 Orienteerub oma valdkonna rahvusvahelistes arengutes

2. Kommunikatsioon

Energiaaudiitor IV	Energiaaudiitor V	Volitatud energiaaudiitor V
2.1 Valdab erinevaid suhtlemistehnikaid – verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine		
2.2 Oskab eesti keelt (C2 tasemel) ja ühte võõrkeelt (B2 tasemel) Vt lisa 3		
2.3 Oskab jagada tööalaseid kogemusi		

B.2 Muud nõuded

Nõuded energiaaudiitori kutse taotlemise eeldustele tuginevad inseneride aluskutsestandardi punkt 4 (Inseneride Kutsenõukogu otsus nr 10, 25.01. 2006 a), Euroopa Rahvuslike Inseneriassotsiatsioonide Föderatsiooni (FEANI) ja Ehitusseaduse nõuetele.

C-OSA ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi kohta	
1. Kutsestandardi number kutseregistris	Energiaaudiitor IV 15-03122010-2.1/2ps Diplomeeritud energiaaudiitor V 15-03122010-2.2/2ps Volitatud energiaaudiitor V 15-07062011-5.2.11/2ps
2. Kutsestandardi koostajad	Teet Tark, Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus Sulev Soosaar, TTÜ Soojustehnika Instituut Ülo Kask, TTÜ Soojustehnika Instituut, Eesti Biokütuste Ühing Raivo Teemets, TTÜ Elektri- ja Jõuelektronika Instituut Heiki Meos, OÜ Estkonsult, Eesti Ehitusinseneride Liit Reet Linnas, TTÜ Avatud Ülikool Arvi Poobus, TTÜ Soojustehnika Instituut, Eesti Soojustehnikainseneride Selts Mare Johandi, Kutsekoja koordinaator
3. Kutsestandardi kavandi tutvustamine	29. veebruar - 14. märts 2008
4. Kutsestandardi kinnitaja	Inseneride Kutsenõukogu
5. Kutsenõukogu otsuse number ja kuupäev	Otsus nr 5/07.06.2011 a
6. Kutsestandardi kehtivusaeg	31.12.2013 a
7. Kutsestandardi versioon	II
8. Kutsenõukogu alavaldkond	Ehitus, küte ja ventilatsioon ning elektri- ja soojusvarustus
9. Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK, NACE)	Kood F 4 „Ehitus“ Kood D „Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine“
10. Ametite klassifikaator (ISCO)	2. pearühm „Tippspetsialistid“
11. Euroopa kvalifikatsioonide raamistik (EQF)	IV kutsetase – 6 V kutsetase – 7 V volitatud kutsetase - 8
12. Kutset omistav organ	Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus
13. Kutsekoda	www.kutsekoda.ee
14. Viited õppekavadele eesti hariduse infosüsteemis	www.ehis.ee

C.2 Teave kutseomistamise kohta

Energiaaudiitori kutsekvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on

- 4 a tehnikaalane kõrgharidus ja vähemalt 1 a energiaaudiitori ja/või energiatõhususe hindamise ja/või nõustamise alane töökogemus ning täienduskoolitus või
 - 3 a tehnikaalane kõrgharidus ja 3 a energiaaudiitori ja/või energiatõhususe hindamise ja/või nõustamise alane töökogemus ning täienduskoolitus.
- Kutsetunnistus kehtib viis aastat.

Diplomeeritud energiaaudiitori kutsekvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on:

- 5 a tehnikaalane kõrgharidus, vähemalt 2 a energiaaudiitori- või energiatõhususealane töökogemus vahetult enne kutse taotlemist ja täienduskoolitus; või
- 4 a tehnikaalane kõrgharidus, vähemalt 30 EAP ulatuses akadeemiline lisaõpe, vähemalt 2 a energiaaudiitori- või energiatõhususealane töökogemus vahetult enne kutse taotlemist ja täienduskoolitus; või
- energiaaudiitori IV taseme kutsekvalifikatsioon, vähemalt 30 EAP ulatuses akadeemiline lisaõpe, kui energiaaudiitor IV kutse omistamise aluseks oli 4 a tehnikaalane kõrgharidus või 90 EAP ulatuses akadeemiline lisaõpe, kui energiaaudiitor IV kutse omistamise aluseks oli 3 a tehnikaalane kõrgharidus, täiendav 2 a energiaaudiitori töökogemus vahetult enne kutse taotlemist ja täienduskoolitus.

Kutsetunnistus kehtib viis aastat.

Volitatud energiaaudiitori kutsekvalifikatsiooni taotlemise eelduseks on:

- diplomeeritud energiaaudiitor V taseme kutsekvalifikatsiooni omamine, vahetult enne kutse taotlemist täiendav 2 a iseseisva energiaaudiitori või energiatõhususealase teadus- ja arendustegevuse kogemus ning täienduskoolitus.

Volitatud energiaaudiitori kutsetunnistus kehtib viis aastat.

Energiaaudiitorite kutsetetasemete taotlemise eelduste skeem ja täiendõppe arvestus on esitatud energiatõhususe valdkonna kutseomistamise korras.

C.3 Kutsenimetus võõrkeeles

Inglise keeles

Level	Title
IV	Energy Auditor
V	Diploma Energy auditor
V	Chartered Energy auditor

Vene keeles

Уровень	Название
IV	Энергоаудитор
V	Дипломированный энергоаудитор
V	Уполномоченный энергоаудитор

C.4 Kasutatud materjalid

C.5 Kutsete süsteemi terminid ja seletused

Kutsete süsteem – kutsealaste määratluste loomise ja arendamise ning kutsete omistamise terviklik süsteem, mis loob eeldused Eesti töötajate konkurentsivõime kasvuks ning kutsealase kompetentsuse arendamiseks, hindamiseks, tunnustamiseks ja võrdlemiseks.

<p>Kutsetegevuse valdkond – samalaadsetel tööülesannetel põhinev tegevusvaldkond, mis hõlmab mitut lähedast kutset.</p>
<p>Kutse – hindamisprotsessi ametlik tulemus, mis saadakse, kui kutset omistav organ otsustab, et isik omab teatud kutsetegevuse valdkonnas tööülesannete täitmiseks vajalikku kompetentsust, mille tase on määratud vastavas kutsestandardis.</p>
<p>Kompetentsus – edukaks kutsealaseks tegutsemiseks vajalik teadmiste, oskuste, kogemuse ja hoiakute kogum.</p>
<p>Kutsestandard – dokument, milles kirjeldatakse kutsetegevust, tööülesandeid, -keskkonda ning määratletakse kompetentsusnõuded.</p>
<p>Kompetentsid – oskuste, teadmiste, võimete ja isikuomaduste kogumid, mis sisaldavad töö tegemiseks vajalikku iseseisvuse ja vastutuse määra, võimaldavad töötajal täita konkreetseid tööülesandeid ning väljenduvad tegevustena.</p>
<p>Kutsetasemed – raamistik, mille alusel klassifitseeritakse kutsesisesed kompetentsusnõuded hierarhilisse süsteemi.</p> <p>Kutsetasemetest on I tase madalaim ja V tase kõrgeim:</p> <p>I tase – põhilised kutsealased faktilised teadmised ja oskused täita tööülesandeid, kasutades asjakohast teavet ja lihtsaid juhiseid ning töövahendeid. Iseseisvus ja vastutus sarnaste ja korduvate tööülesannete täitmisel kontrollitud olukordades.</p> <p>II tase – teadmised kutseala faktide, põhimõtete, protsesside ja üldiste mõistete kohta ning kutsealased oskused täita tööülesandeid, valides põhimeetodeid, töövahendeid, materjale ja teavet. Iseseisvus ja vastutus varieeruvate tööülesannete täitmisel tavapärestes olukordades, mis nõuavad oma käitumise kohandamist.</p> <p>III tase – süvendatud kutsealased teadmised ning laialdased kogemuslikud kutsealased oskused ja kutsealane meisterlikkus; laiaulatuslikud teoreetilised teadmised kutsetegevuse valdkonnas ning nendel põhinevad kutsealased oskused ja asjatundlikkus. Iseseisvus ja vastutus varieeruvate tööülesannete täitmisel olukordades, mis on tavaliselt ettearvatavad, kuid võivad muutuda. Enesejuhtimine, teiste töötajate juhendamine ja ressursside jagamine ning tööolukordade hindamine ja parendamine piiritletud tööülesannete osas</p> <p>IV tase – laiaulatuslikud ja süvendatud teadmised kutsetegevuse valdkonnas ning põhilised teadmised kutsetegevusega seonduvates valdkondades. Laiaulatuslikud kutsealased oskused ning süvendatud asjatundlikkus kutsealaga seonduvates valdkondades, oskus välja töötada innovaatilisi lahendusi. Iseseisvus ja vastutus keeruliste tööülesannete täitmisel olukordades, mis võivad ettearvatamatult muutuda. Enesejuhtimine, teiste töötajate juhendamine ja kontroll, ressursside juhtimine, hinnangu andmine teiste ja enda tegevusele ning kutseala arendamine.</p> <p>V tase – kõrgeimal tasemel teadmised kutsetegevuse valdkonnas, valdkondadevaheliste seoste ja mõju mõistmine ning kõrgeimal tasemel kutsealased oskused; kaasaarvatud süntees ja hindamine, et luua uusi teadmisi ja protseduure ning valdkondadevahelisi seoseid. Iseseisvus, vastutus ja loovus komplekssete tööülesannete täitmisel olukordades, mis nõuavad uut strateegilist lähenemist. Ressursside ning integreeritud tegevuste ja protsesside juhtimine ja arendamine, strateegiline planeerimine ja tegevusele hinnangu andmine, uute visioonide loomine</p>
<p>Kutsed ei eelda kirjeldamist ja kutseomistamist kõigil tasemetel. Kutsetasemete vajalikkuse otsustab vastav kutsenõukogu. Iga konkreetse taseme nõuded, sealhulgas vajadusel ka sobiv haridustase, määratakse kindlaks kutsestandardis.</p>
<p>Kutseomistamine – protsess, mille käigus hinnatakse kutset taotleva isiku kutsealase kompetentsuse vastavust kutsestandardis toodud nõuetele ja väljastatakse kutsetunnistus.</p>
<p>Kutsetunnistus – kutset tõendav dokument, mis tõendab isiku kutsealase kompetentsuse vastavust kutsestandardis kehtestatud nõuetele.</p>
<p>Kutsenõukogu – Kutsekoja juurde moodustatud tööturu osapoolte esindajatest koosnev laiapõhjaline koostööorgan, mille tegevuse eesmärk on vastavas kutsetegevuse valdkonnas kutsete süsteemi arendamine ja rakendamine.</p>
<p>Kutset Omistav Organ – juriidiline isik või riigi- või valitsusasutus, kellele on antud õigus kutseid omistada.</p>
<p>Kutsekomisjon – kutseomistamise kvaliteedi ja erapooletuse tagamiseks Kutset Omistava Organi juurde moodustatud komisjon, kuhu kuuluvad vastava kutseala tunnustatud spetsialistid, tööandjad ja koolitajad.</p>
<p>Kutseregister – riiklik register, mis sisaldab teavet kutsenõukogude, kutsestandardite, kutset omistavate organite ning kehtivate kutsetunnistuste kohta.</p>

C.6 Lisad

ENERGIAAUDIITORI KUTSE-EETIKA (KÄITUMISKOODEKS)

1. Käesolev koodeks esitab nõuded energiaaudiitori kutset omavale insenerile eesmärgiga tagada kutsealase tegevuse eetilisuus. Koodeksi järgimine on kohustuslik kõigile kutset omavatele ja soovituslik teistele samal alal tegutsevatele spetsialistidele.
2. Energiaaudiitor on erialases tegevuses kohustatud arvestama teaduse ja tehnika mõju inimkonnale ja looduskeskkonnale ega tohi tööülesannete täitmisel unustada vastutust ühiskonna ees.
3. Energiaaudiitor töötab ja suhtleb vastavalt Euroopa maade käitumisharjumistele ja pöörab erilist tähelepanu endaga koos töötavate inimeste kutsealaste õiguste ning väärkuse austamisele.
4. Energiaaudiitor kohustub oma tegevuses juhinduma järgmistest eetilistest tõekspidamistest.

I Isiklik eetika

1. Energiaaudiitor hoiab oma erialased oskused tasemel, mis võimaldab tal oma erialal osutada rahvusvahelisel tasemel töölaseid teenuseid. Ta austab oma töökohamaa ja rahvusvahelisi seadusi.
2. Tema professionaalsed omadused ja ausus peavad tagama erapooletu suhtumise tööalastesse analüüsidesse, hinnangutesse ja otsustustesse.
3. Ta peab kinni kõigist lubadustest ja teabe mittelevitamise kokkulepetest, millega ta on vabatahtlikult nõustunud.
4. Ta peab olema pühendunud inseneritööle ja võtma osa oma erialale vastavate EIL liikmesorganisatsioonide ja teiste inseneriühingute tööst, eriti nendest üritustest, mis propageerivad inseneri elukutset ja aitavad kaasa pidevale tööalasele täiendõppele.
5. Ta kasutab ainult tiitleid ja nimetusi, milledele tal on õigus.

II Tööalane eetika

1. Energiaaudiitor võib tööülesandeid vastu võtta ainult oma kompetentsi ulatuses. Kui tööülesanne nõuab tema kompetentsist välja jäävaid oskusi ja teadmisi, peab ta kasutama vastava ala eksperdi abi.
2. Ta on kohustatud tagama endale võetud tööülesannete täitmise.
3. Ta peab välja selgitama temalt oodatavate teenuste ja tööde täpse kirjelduse.
4. Ta peab tegema kõik inimlikult võimaliku tööülesannete täitmist segavate tegurite kõrvaldamiseks, kindlustades samal ajal tööga seotud isikute, vara ja keskkonna ohutuse.
5. Ta peab võtma töö eest tasu ranges vastavuses tema poolt osutatud teenuste hulga ja kvaliteedile ning teenustega seotud vastutusele. Ta ei tohi võtta vastu mingeid ebaseaduslikke tasusid.

6. Ta peab ka oma kolleegide ja abiliste töötasu hoidma vastavuses nende poolt osutatud teenustele ja neile langenud vastutusele.
7. Ta püüab kasutada kaasaegset töömetoodikat ja töövahendeid, soodustades sel teel heatasemelist tööd ning tagades kolleegidele ja alluvatele meeldiva töökeskkonna.
8. Ta peab vältima oma töös huvide konflikti.

III Ühiskondlik vastutus

1. Energiaaudiitor austab oma kaastöötajaid, nende isiklike õigusi ning arvestab oma töös nende nõudmisi ja püüdlusi tingimusel, et need on kooskõlas seaduse ja tööetikaga
2. Ta jälgib looduse, keskkonna ja inimeste ohutust ning tervist ja töötab inimkonna kasu ja jõukuse ning keskkonda säästva arengu nimel;
3. Ta annab oma eriala saavutuste, võimaluste ja plaanide kohta avalikkusele adekvaatset informatsiooni, mis võimaldab avalikkusel õigesti hinnata teaduse ja tehnikaga seotud otsuste mõju ühiskonnale
4. Ta suhtub austusega oma töökohamaa traditsioonidesse

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Lisa 2

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaaroskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaaroskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaaroskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED
Lisa 3

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näiteks info minu ja mu perekonna kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt välja-hääldatud ütluste põhisisust.	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavatel teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või telesaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid.	Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikematest tekstist isegi siis, kui see pole selgelt liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru tele-programmidest ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks.	KUULAMINE
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks sihtidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näiteks reklaamid, tööpakkumised, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), samuti saan aru lühikestest lihtsatest isiklikest kirjadest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades.	Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikadest ja keerulistest tekstidest, nii olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiiliist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjalu teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldut kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsust ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttavatel, huvitaval või olulisel teemal: pere, hobiaid, töö, reisimine ja päevasündmused.	Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja ladusalt, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavatel teemal, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha ladusalt ja spontaan-selt, väljendeid eriti otsi-mata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarjundeid. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevalt märkavad.	SUULINE SUHTLUS
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamiseks kohtade, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.	Oskan selgelt ja üksik-asjalikult käsitleda ainet laias teemaringis, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevate arvamuste poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemad ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladusa, kontekstile vastavas stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE ESITUS
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttavatel või mulle huvi pakkuvatel teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.	Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakkuvates teemaringis. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada ladusalt ja selgelt vajalikus stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada ainet loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioone ning retsensioone.	KIRJUTAMINE

Tabel. Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete süsteem: enesehindamise skaala